

Ewa Fedyczkowska

Uniwersytet Rzeszowski, Polska

**SYLWETKI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ARTYSTYCZNA
WYCHOWANKÓW LWOWSKICH
OŚRODKÓW MUZYCZNYCH NA TERENIE KRAKOWA
PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ**

Marian Hemar – urodzony w 1901 roku we Lwowie, polski poeta, dramaturg, tłumacz niezliczonych tekstów i muzyki do znanych piosenek i przebojów, a przy tym piewca Lwowa, tak pisał o tym mieście:

My jesteśmy z polskiej Florencji,
z miasta siedmiu
pagórków fiesolskich,
z miasta muzyki, inteligencji
i najpiękniejszych kobiet polskich.
z miasta talentów, ideałów,
temperamentów i błyskawic
i teatru i gwiazd i zapalów
i tej „panoramy Raclawic”¹.

Spróbujmy zatem prześledzić wybrany z historii urywek niezwyklej dziejów tego miasta, którego potomkowie wnieśli niepowtarzalny wkład w polską kulturę, naukę i historyczne dziedzictwo.

Lwów – ośrodek o wielokulturowej tradycji, który w dobie autonomii galicyjskiej był nie tylko siedzibą władzy „krajowej”, ale też obok Krakowa – czołowym centrum kulturalnym i pozostał nim przez cały okres dwudziestolecia międzywojennego aż do 1939 roku. W tym 200-tysięcznym mieście już w 1900 roku odnotowano około 50 szkół muzycznych, zaś w tutejszym środowisku kultywowano uczestnictwo w życiu muzycznym – różnego typu koncertach oraz spektaklach operowych.

W artystyczno-kulturalny pejzaż tego miasta wpisały się takie instytucje, jak: filharmonia, opera, teatr, towarzystwa muzyczne, chóry i orkiestry oraz wspomniane wcześniej – bogato reprezentowane szkolnictwo muzyczne. Istotną funkcję odgrywały też kościoły zrzeszające zarówno kapele, jak i liczne

---

¹ M. Hemar, *Strofy lwowskie* [w:] *Chlib Kulikowski*, Warszawa 1990, s. 82.

chóry tworzące oprawę artystyczną do mszy i nabożeństw oraz pełniące przy tym rolę kulturotwórczą. W tutejszym środowisku mieszczańskim tradycją stało się muzykowanie domowe, a także wieczory literacko-artystyczne i prywatne koncerty.

Priorytetową rolę w szkolnictwie Lwowa odgrywało **Konserwatorium Muzyczne** powstałe już w 1853 roku i będące zarazem najstarszą uczelnią muzyczną w całej Galicji. U swego zarania pozostawało ono pod auspicjami Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego (działającego od 1838 roku)², zaś pełnoprawny status konserwatorium uzyskało w 1880 roku. Warto nadmienić, iż od 1860 roku wykładano tam w języku polskim, co w dobie utraty suwerenności państwowej stanowiło swoiste kuriozum. Funkcję dyrektorską wspomnianej instytucji pełnili kolejno: Karol Mikuli (w latach 1858–1887), Rudolf Schwarz (w latach 1887–1899), Mieczysław Sołtys (w latach 1899–1929, a więc do swojej śmierci), a następnie jego syn Adam Sołtys, piastujący tę funkcję do 1939 roku (a więc do wybuchu II wojny światowej). Konserwatorium Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego (dalej: Konserwatorium GTM) posiadało ogromne powodzenie wśród uczniów, a jego frekwencja i skład był, jak podaje Michał Piekarski – „zbliżony do proporcji wyznaniowych panujących w samym mieście: w 1926 r. w Konserwatorium uczyły się 926 osoby, wśród nich: 508 obrządku rzymskokatolickiego [co stanowiło – przyp. E.F.] 55% uczęszczających, 342 osoby wyznania mojżeszowego [a więc – przyp. E.F.] 37%, 43 – grekokatolickiego [czyli – przyp. E.F.] 5% całości oraz 3% pozostałej grupy osób”³. Wśród uczniów przeważały kobiety, które stanowiły ponad 60% studiujących. Konserwatorium, kształcąc na czterech poziomach edukacyjnych, umożliwiało kandydatom w zależności od ich predyspozycji artystycznych oraz aspiracji osiągnięcie na wybranym kierunku (instrumentalnym lub wokalnym) kwalifikacji wirtuozowskich lub pedagogicznych wraz z dyplomem zawodowego muzyka⁴.

Wysoki status edukacyjny, obok wspomnianego wyżej Konserwatorium GTM prezentował również na muzycznej mapie miasta **Lwowski Instytut Muzyczny**, powstały w 1902 roku z inicjatywy Anny Niementowskiej i Natalii Weleszczakowej, który jesienią 1931 roku przemianowany został na placówkę o wyższej randze, otrzymując nazwę Lwowskie Konserwatorium Muzyczne im. Karola Szymanowskiego. Podobnie jak w przypadku Konserwatorium GTM, również zatrudnieni w tutejszym Instytucie pedagodzy rekrutowani byli spośród wybitnych osobowości świata muzycznego (instrumentalistów, wokalistów, kompozytorów), a także muzykologów i teoretyków, co w konsekwencji znajdowało odzwierciedlenie w wysokim poziomie i często światowych karierach absolwentów tych szkół. Warto nadmienić, iż w porównaniu z Konserwatorium GTM, procentowo

² W latach 1918–1939 funkcjonowała nazwa: Polskie Towarzystwo Muzyczne we Lwowie.

³ M. Piekarski, *Muzyka we Lwowie*, Warszawa 2018, s. 62.

⁴ *Ibidem*, s. 61.

wyższy udział w omawianej placówce stanowili uczniowie wyznania mojżeszowego (56%), na kolejnym miejscu znajdowały się osoby obrzędu rzymskokatolickiego (36%), dalej – grekokatolicy (7%) i ewangelicy (1%)⁵.

Znaczącą rolę w lwowskim środowisku muzycznym pełnił w dobie autonomii galicyjskiej i okresie międzywojennym **Wyższy Instytut Muzyczny im. Mykoły Łysenki**, który jako konserwatorium stanowił jedną z głównych ukraińskich instytucji muzycznych w skali ogólnopolskiej, prowadząc edukację na różnych szczeblach oraz posiadając filie w wielu innych miastach Galicji. Wspomniany Instytut Muzyczny (1903), podobnie jak Towarzystwo Muzyczne im. Mykoły Łysenki (1907) oraz inne ukraińskie placówki artystyczne działające wówczas we Lwowie, posiadał nie tylko znaczenie edukacyjne i kulturalne, ale też integracyjno-tożsamościowe dla ludności ukraińskiej, sprzyjając asymilacji, wzajemnej współpracy oraz swobodnemu rozwojowi społecznemu.

Pośród polskich szkół muzycznych wyższego stopnia funkcjonujących na początku XX wieku we Lwowie wymienić należy **Szkołę Muzyczną Sabiny Kasparkówny** działającą od 1903 roku nie tylko do wybuchu II wojny światowej, ale też pod zmienionym szyldem podczas okupacji. Do znanych placówek należała **Szkoła Muzyczna im. I.J. Paderewskiego** (prowadzona przez Helenę Ottawową) oraz **Zakład Muzyczny Malwiny Reyssówny**⁶. Nie sposób wreszcie pominąć powstałego w 1912 roku **Zakładu Muzykologii Uniwersytetu im. Jana Kazimierza we Lwowie**, którego założycielem oraz wybitnym mentorem był profesor Adolf Chybiński. Ten znakomity naukowiec i pedagog nie tylko ugruntował potęgę muzykologii lwowskiej na arenie międzynarodowej, tworząc tzw. lwowską szkołę muzykologii, ale też wykształcił liczną kadrę absolwentów o bogatym dorobku naukowo-dydaktycznym.

Z chwilą wybuchu II wojny światowej i całkowitą reorganizacją życia oraz przestrzeni publicznej miasta radzieckie władze okupacyjne połączyły: Konserwatorium Polskiego Towarzystwa Muzycznego we Lwowie, Konserwatorium im. Karola Szymanowskiego, Wyższy Instytut Muzyczny im. Mykoły Łysenki oraz Zakład Muzykologii Uniwersytetu Lwowskiego w jedną wspólną instytucję o nazwie **Lwowskie Konserwatorium Państwowe im. Mykoły Łysenki**⁷. Bogata aktywność społeczno-kulturalna miasta została przerwana, podobnie jak dynamiczny rozwój szkolnictwa muzycznego na różnych szczeblach, zmuszając *de facto* do emigracji wielu wychowanków, a zarazem mieszkańców Lwowa. Jednym z ośrodków, w których muzycy znaleźli schronienie oraz miejsce do dalszej egzystencji, stał się Kraków. Spróbujmy przyjrzeć się sylwetkom wybitnych artystów, pedagogów i twórców, wychowanków szkół lwowskich, zakorzenionych po wojnie w muzyczno-artystycznym środowisku Krakowa.

⁵ *Ibidem*, s. 68.

⁶ *Ibidem* s. 72–72.

⁷ Data utworzenia instytucji: 31 grudnia 1939 roku.

Z grona wykładowców Konserwatorium Polskiego Towarzystwa Muzycznego wymienić należy **Stefanię Łobaczewską** – wybitną muzykolog, będącą najpierw studentką, a następnie (od 1931 roku) profesorem wspomnianej uczelni, pracującej w niej aż do niemieckiej okupacji Lwowa. W późniejszym okresie z uwagi na swoje żydowskie pochodzenie Łobaczewska ukrywała się w majątku Zarzecze koło Niska, zaś od 1944 roku zamieszkała w Krakowie, z którym związała swoją powojenną działalność.

Ilustracja 1. Stefania Łobaczewska

Źródło: <https://slidetodoc.com/the-contemporary-state-of-research-on-the-womens/> (30.03.2022).

Od 1945 roku Łobaczewska była profesorem Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Krakowie, piastując w niej w latach 1952–1955 funkcję rektora. Prowadziła też działalność naukowo-pedagogiczną na Uniwersytecie Jagiellońskim, kierując Katedrą Muzykologii od 1954 do 1959 roku. Pozostawiła bogaty dorobek twórczy (publicystyczny i naukowy), a wśród jej uczniów wymienić należy wybitnych muzykologów, jak prof. Mieczysław Tomaszewski czy ks. prof. Karol Mrowiec.

W gronie absolwentów Konserwatorium GTM osiadłych na stałe w Krakowie znalazły się również takie osobowości świata muzyki, jak: **Aleksander Frąckiewicz** (1910–1994) – muzykolog, teoretyk muzyki i pedagog, wieloletni wykładowca Katedry Muzyki UJ oraz Katedry Teorii Muzyki Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Krakowie, którą kierował w latach 1962–1975. Był on autorem oraz współautorem znaczących publikacji i podręczników obejmujących problematykę form muzycznych, faktury oraz harmonii.

Z powojennym Krakowem związał też czasowo swoje losy dawny uczeń Konserwatorium Lwowskiego – **Roman Palester** (1907–1989) uważany za jednego z najwybitniejszych twórców polskich tego okresu. W latach 1945–1947 prowadził

on kompozycję w krakowskiej PWSM, pełniąc też przez krótki okres funkcję prorektora tej uczelni⁸. Z kolei **Zdzisław Jachimecki** (1882–1953) – wybitny historyk muzyki – studiował w lwowskim Konserwatorium GTM w latach 1899–1901. Następnie po studiach muzykologicznych w Wiedniu osiadł w Krakowie, wiążąc swoją działalność zawodową i karierę naukową z Uniwersytetem Jagiellońskim i będąc zarazem współtwórcą krakowskiego Instytutu Muzykologii⁹, a potem wieloletnim profesorem tej uczelni i przewodniczącym Komisji Muzykologicznej Polskiej Akademii Umiejętności (PAU).

Ilustracja 2. Zdzisław Jachimecki

Źródło: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bc/Zdzis%C5%82aw_Jachimecki_foto_%28cropped%29.jpg (02.02.2022).

Z Akademią Muzyczną w Krakowie¹⁰ związana była też **Irena Sijałowa-Vogel** – pianistka pochodzenia rosyjskiego i absolwentka Konserwatorium Lwowskiego, która w latach 1981–1987 kierowała I Katedrą Fortepianu i Kameralistyki na wspomnianej uczelni.

⁸ Palester był prorektorem PWSM w czasie: maj–sierpień 1945 roku. Od 1947 roku wybrał emigrację jako wyraz protestu wobec wymogów socrealizmu w muzyce.

⁹ W 1911 roku Jachimecki utworzył seminarium Historii i Teorii Muzyki UJ, przemianowaną w 1938 roku na Instytut Muzykologiczny.

¹⁰ W 1979 roku Państwowa Wyższa Szkoła Muzyczna w Krakowie została przemianowana na Akademię Muzyczną, a od 1 stycznia 2021 roku jej patronem został Krzysztof Penderecki.

Zasłużonym absolwentem wspomnianej lwowskiej uczelni był również **Witold Krzemiński** (1909–2001)¹¹, studiujący w Konserwatorium grę na skrzypcach, kompozycję i dyrygenturę. Był on od 1927 roku altowiolistą w orkiestrze Teatru Wielkiego, skrzypkiem w orkiestrze Polskiego Radia, a następnie w 1944 roku dyrygentem Państwowej Filharmonii. Po II wojnie światowej piastował funkcje kierownicze w placówkach artystycznych Katowic, Łodzi, Poznania i Bydgoszczy.

Ilustracja 3. Witold Krzemiński

Źródło: <https://dziennikpolski24.pl/graja-dla-nas-od-70-lat-jedna-dekada-z-historii-filharmonii/ga/3737438/zd/4844440> (14.02.2022)

Z Krakowem związał się on od 1949 roku, pełniąc funkcję I dyrygenta w Filharmonii Krakowskiej (1949–1951), a także w latach 1950–1963 prowadził klasę dyrygentury w PWSM w Krakowie, będąc zarazem kierownikiem katedry i czasowo prorektorem wspomnianej uczelni (1952–1953)¹².

Listę absolwentów Konserwatorium Lwowskiego osiadłych w Krakowie zamyka **Jerzy Broszkiewicz** (1922–1993), który podczas okupacji niemieckiej Lwowa był karmicielem wszy w Instytucie prof. Rudolfa Weigla, a następnie

¹¹ Z uwagi na funkcjonujące w różnych źródłach dwie wersje nazwiska: Krzemiński/ Krzemiński w niniejszym artykule stosuję formę Krzemiński, kierując się zapisem na tablicy nagrobnej artysty.

¹² Krzemiński jako kompozytor w okresie „krakowskim” stworzył m.in. ilustracje muzyczne do wielu filmów fabularnych (np. *Szatana z siódmej klasy* w reż. Marii Kaniewskiej, do tekstu Ludwika Jerzego Kerna).

w 1944 roku ewakuował się do Krakowa. Co ciekawe, zarzucił on całkowicie studia muzyczne i zajął się pracą literacką. Jego debiutancka powieść o Fryderyku Chopinie, zatytułowana *Kształt miłości*, otrzymała Nagrodę Państwową II stopnia. Broszkiewicz pracował w redakcji kilku czasopism, współpracując m.in. z „Ruchem Muzycznym”, zaś w latach 1948–1951 był redaktorem miesięcznika „Muzyka”. Jego bogata twórczość literacka została przetłumaczona na kilkanaście języków, przekraczając nakład miliona egzemplarzy. Zmarł w 1993 roku w Krakowie.

Wśród znanych absolwentów kolejnej muzycznej placówki – Lwowskiego Instytutu Muzycznego – pierwszoplanowe miejsce zajmuje **Krystyna Moszumańska-Nazar** (1924–2008), kompozytorka, pedagog, rektor oraz doktora *honoris causa* Akademii Muzycznej im. K. Pendereckiego w Krakowie. Jej lwowski życiorys znakomicie wpisuje się we wspomnianą na wstępie opracowania tradycję muzykowania domowego, kultywowaną w środowisku mieszczańskim tego galicyjskiego ośrodka. Moszumańska, wychowana w kulcie sztuki (pomimo iż jej rodzice nie posiadali muzycznego wykształcenia), uczęszczała wraz z dwiema siostrami na prywatne lekcje fortepianu. Jednak to tylko ona wytrwała w tej związanej z regularnym ćwiczeniem pianistycznej edukacji. Początkowo naukę pobierała w Lwowskim Instytucie Muzycznym Anny Niementowskiej, gdzie obok gry na fortepianie uczono zasad muzyki wraz z rytmiką. Co ciekawe, zachował się program popisu uczniów Instytutu z 1931 roku, gdzie oprócz Moszumańskiej wystąpił wspomniany wcześniej prozaik i krytyk muzyczny – Broszkiewicz¹³. W roku 1936 Moszumańska została przyjęta na fortepian do Lwowskiego Konserwatorium GTM, w którym do momentu wybuchu II wojny światowej ukończyła kurs średni. Jej pedagogami fortepianu w tej placówce byli: Henryka Kozłowska oraz Alfred Zoffal-Jakubowicz. Równolegle uczęszczała ona do renomowanego w mieście Gimnazjum im. Adama Asnyka, które jednak jesienią 1939 roku zostało rozwiązane. Podczas okupacji niemieckiej Lwowa Moszumańska pracowała w biurze materiałów budowlanych, pobierając naukę na kompletach tajnego nauczania. Jak sama wspomina: „Do lekcji przygotowywałam się w biurze. Do domu wracałam o godzinie policyjnej. O ćwiczeniu na fortepianie nie było mowy [...] Nie zajmowałam się muzyką, trochę podgrywałam [...] ale nie było to regularne uczenie się i ćwiczenie. Wtedy naprawdę myślało się tylko o przetrwaniu”¹⁴.

Po polskiej maturze zdanej „nielegalnie” na kursach tajnego nauczania oraz maturze „legalnej” rosyjsko-ukraińskiej w radzieckim już wówczas Lwowie Moszumańska podjęła studia medyczne, uczęszczając równocześnie do Wieczorowej Szkoły Muzycznej dla Dorosłych. Z chwilą repatriacji do Krakowa (w paździer-

¹³ M. Woźna-Stankiewicz, *Lwowskie geny osobowości twórczej. Rozmowy z Krystyną Moszumańską-Nazar*, Kraków 2007, s. 15–16.

¹⁴ *Ibidem*, s. 22–25.

niku 1945 roku) zamknął się ostatecznie lwowski okres w biografii przyszłej kompozytorki. Wstępując do PWSM w Krakowie, Moszumańska nie planowała studiów kompozytorskich, koncentrując się na pianistyce, jednak wysoka ocena jej *Wariacji na fortepian* napisanych na semestralne zaliczenie z harmonii u S. Wiechowicza i jego wręcz entuzjastyczny odbiór tej kompozycji zdecydowały o zmianie profilu dalszego kształcenia. Przez okres studiów muzycznych oraz dalszej pracy w Krakowie Moszumańska-Nazar znalazła się ponownie w kręgu dawnych lwowskich kolegów oraz pedagogów osiedlonych po wojnie w tym mieście. Wymienić tu należy m.in.: Witolda Krzemieńskiego, Zdzisława Jachimeckiego, Stefanę Łobaczewską, Aleksandra Frączkiewicza, Stanisława Skrowaczewskiego, Tadeusza Machla, Romana Palestra.

W laudacji wygłoszonej 12 kwietnia 2007 roku z okazji przyznania kompozytorce tytułu doktora *honoris causa* Akademii Muzycznej w Krakowie Krzysztof Penderecki powiedział: „Krystyna Moszumańska-Nazar od lat jawi się jako wybitna osobowość twórcza o budzącym podziw intelekcie, subtelności i wyrafinowaniu, postać o wszechstronnych zainteresowaniach, w której dziełach przeplatają się przetworzone w sposób naturalny najważniejsze nurty muzyki nowej [...] Urodzona we Lwowie, zmuszona została opuścić swoje ukochane miasto, by stać się wybitną postacią w dziejach krakowskiej szkoły kompozytorskiej [...] Ma również zasługi w dziedzinie promocji nowej kadry naukowej i dydaktycznej [...] Promieniując optymizmem, zaraża uczniów pozytywnym, twórczym myśleniem”¹⁵.

Ilustracja 4. Krystyna Moszumańska-Nazar

Źródło: <https://culture.pl/pl/tworca/krystyna-moszumanska-nazar> (26.02.2022).

¹⁵ *Ibidem*, s. 237–239.

Pragnę na marginesie nadmienić, iż również ja miałam zaszczyt kształcić się u profesor Moszumańskiej-Nazar, studiując na Wydziale Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki na Akademii Muzycznej w Krakowie. Profesor emanowała energią i życzliwością oraz otwartością wobec studentów, a łącząc ogromny profesjonalizm ze skromnością – inspirowała nas do nieustannej pracy nad sobą.

Z krakowskim środowiskiem muzycznym związali swoje powojenne losy także uczniowie Wyższego Muzycznego Zakładu Malwiny Reyssówny¹⁶ oraz Szkoły Muzycznej Sabiny Kasparkówny, a wśród nich: **Jerzy Habela** (1919–1996), **Eustachy Bruckowski** (1906–1984) oraz **Tadeusz Machl** (1922–2003) – kompozytor, organista oraz pedagog na Akademii Muzycznej w Krakowie. Profesor Machl w osobistych wspomnieniach przywołuje sylwetkę swojego mistrza – Michała Woźnego (1902–1990) – organisty w niejako podwójnym: lwowsko-krakowskim muzycznym rodowodzie, absolwenta Konserwatorium Muzycznego w Krakowie, który po wygraniu konkursu na organistę kościoła św. Elżbiety we Lwowie podjął w tym mieście dodatkowo pracę nauczyciela w Szkole Muzycznej im. S. Moniuszki w Lwowskim Zakładzie dla Ociemniałych. Prowadził ponadto chór oraz jako organista – działalność koncertową. Zmuszony do opuszczenia Lwowa, znalazł się znów w Krakowie, wygrywając (tym razem w tym mieście) w 1946 roku konkurs na organistę Katedry Wawelskiej i współtworząc w niej chór męski Rorantystów. Za swoją działalność twórczą oraz artystyczną otrzymał order Pro Ecclesia et Pontifice od papieża Pawła VI. Machl w latach 1944–1946 pełnił funkcję akompaniatora chóru przy kościele św. Wincentego a Paulo we Lwowie i był zarazem organistą u boku Woźnego w kościele św. Elżbiety. Jak twierdzi – wiele mu zawdzięcza: „Potrzebował pomocnika. Za ciężko mu było grać na organach i przy tym dyrygować chórem. Posadził mnie przy klawiaturze i bez przygotowania i prób – wyszło! Od tego czasu byłem jego stałym organistą”¹⁷.

Podsumowując ten swoisty „przewodnik po lwowskiej diasporze”, czyli jak określa w swoim *Alfabecie lwowskim* Jerzy Janicki: „Lwowiakach na wygnaniu”, nie sposób pominąć jakże istotnego, wręcz kuriozalnego faktu, iż najstarsza pianistka świata mieszka w Krakowie i jest Lwowianką! **Wanda Szajowska** – urodzona 12 lutego 1911 roku, ukończyła w 1931 roku Konserwatorium Muzyczne we Lwowie w klasie fortepianu i śpiewu. Do Krakowa przyjechała po II wojnie światowej i tu ukończyła historię sztuki. Przez wiele lat uczyła fortepianu, a wśród jej podopiecznych znaleźli się wykładowcy Akademii Muzycznej. Jubilatka, która w tym roku [w 2022 roku – przyp. red.] ukończyła 111 lat, otrzymała z rąk prezydenta Andrzeja Dudy „Medal Stulecia Odzyskanej Niepodległości” za zasługi oraz konspiracyjną walkę o utrzymanie polskiego dziedzictwa kulturowego.

¹⁶ Helena Kalterowa (1910–1985) – pedagog w szkołach muzycznych I i II stopnia w Krakowie.

¹⁷ T. Machl, *Wiele mu zawdzięczam*, „Cracovia Leopoldis” 2002, nr 2, s. 16–17.

Ilustracja 5. Wanda Szajowska

Źródło: <https://www.dts24.pl/najstarsza-pianistka-na-swiecie-pochodzi-z-malopolski-pani-wanda-szajowska-> (1.03.2022).

Zadajmy na koniec pytanie: na czym polega fenomen artystów miasta Leopoldis? Może rzeczywiście istnieje swoisty „gen lwowski”, wnikaający z osobowości mieszkańców tego miasta – ich otwartości, życzliwości, pracowitości oraz niezłomności ducha, który pozwolił tym rozrzuconym po całym świecie ludziom nie tylko przetrwać, ale też wywrzeć wpływ na polską kulturę, polską naukę i polskie dziedzictwo.

Bibliografia

- Fink K., *Szkolnictwo muzyczne we Lwowie w okresie międzywojennym (1918–1938)*, „Molod’ i rinok. Šomisáčnij naukovo-pedagogičnij žurnal” 2017, nr 4, s. 47–52, <http://www.irbis-nbuv.gov.ua> (10.02.2022)..
- Hemar M., *Chleb Kulikowski*, Warszawa 1990.
- Janicki J., *Alfabet lwowski. Cały Lwów na mój głów*, Warszawa 1993.
- Janicki J., *Lwów...* [w:] A. Bujak, *Lwów*, Olszanica 2000, s. 5–8.
- Ławrowska R., *Wychowanie muzyczne dziecka w pracach krakowskich pedagogów 2. połowy XX wieku*, „Ars inter Culturalis” 2015, nr 4, s. 43–59.
- Machl T., *Wiele mu zawdzięczam*, „Cracovia Leopoldis” 2002, nr 2, s. 16–17.
- Piekarski M., *Muzyka we Lwowie*, Warszawa 2018.
- Woźna-Stankiewicz M., *Lwowskie geny osobowości twórczej. Rozmowy z Krystyną Moszumańską-Nazar*, Kraków 2007.
- Woźniakowska A., *75 lat Filharmonii im. Karola Szymanowskiego w Krakowie*, Kraków 2020.

PROFILES AND ARTISTIC ACTIVITY OF PUPILS FROM LVIV MUSIC CENTRES IN KRAKOW AFTER WORLD WAR II

Abstract

During the Galician autonomy, Lviv, a city with a multicultural tradition, was not only the centre of “national” authority, but also, next to Cracow, a leading cultural centre. This continued throughout the interwar period until 1939. Already in 1900, about 50 music schools were registered in this city with a population of 200,000. There were also institutions such as: philharmonic, opera, theatre, musical societies, choirs and orchestras. Home music making, literary and artistic evenings and private concerts were also a tradition.

The main role in the education of Lviv was played by the Music Conservatory, established in 1853, which is the oldest music academy in Galicia, where lectures were given in Polish. The directors of this institution were: K. Mikuli (student of F. Chopin), R. Schwarz, M. Soltys, and then his son – Adam. The conservatory educated at four levels and made it possible to obtain a professional musician’s diploma. Another important institution was the Lviv Music Institute, renamed in 1931 to the Lviv Music Conservatory. K. Szymanowski. World-class teachers were employed here, which resulted in a high level of education. The Higher Music Institute in Lviv, named after Mykola Lysenko, also played a significant role. This was one of the main Ukrainian musical institutions in Galicia.

Among the Polish music schools operating at the beginning of the 20th century in Lviv, the Sabina Kasparkówna Music School and the Malwina Reyssówna Music Centre should be mentioned. Since 1912, an important role was also played by the Department of Musicology at the University of Jan Kazimierz in Lviv, founded by A. Chybiński. With the outbreak of World War II, the Soviet occupation authorities created one common institution – the Lviv State Conservatory named after Mykola Lysenko. Many teachers and graduates of pre-war music schools in Lviv found refuge in Cracow. The following people should be mentioned here: Stefania Łobaczewska – musicologist, professor at the PWSM and Jagiellonian University in Cracow, Aleksander Frączkiewicz – music theorist, musicologist, lecturer at the PWSM; Roman Palester – composer; Zdzisław Jachimecki – music historian; Irena Sijałowa-Vogel – pianist; Jerzy Broszkiewicz – musician and writer. The Lviv Music Institute graduated from the composer – Krystyna Moszumańska-Nazar, who is the rector and *Honoris Causa* Doctor of the Academy of Music in Cracow, and also appreciated teacher and founder of the composers’ school. The graduates of Lviv schools include: Tadeusz Machel, Jerzy Habela, Michał Woźny and Wanda Szajnowska (who turned 111 on February 12, 2022!). The students of Lviv music schools have made a unique contribution to Polish culture, science and historical heritage in Poland and around the world.

Keywords: Lviv artists, education, emigration, Cracow